

Kejt Kvin

Rusalkin poljubac

Prevela

Dubravka Srečković Divković

■ Laguna ■

Naslov originala

Kate Quinn

THE HUNTRESS

Copyright © 2019 by Kate Quinn

Published by arrangement with William Morrow Paperbacks, an
imprint of HarperCollins Publishers

All rights reserved

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Mome ocu –
kako mi nedostaješ!*

Prolog

Jesen 1945.

Altausze, Austrija

Nije bila navikla nju da love. Jezero se protezalo plavetno kao škrljac, svetlucavo. Žena se zagleda preko njega, s rukama mlitavo položanim u krilu. Kraj nje su na klupi počivale presavijene novine. Svi naslovi su trubili o hapšenjima, smrtima, predstojećim suđenjima. Suđenja će, izgleda, biti održana u Nirnbergu. U Nirnbergu nikad nije bila, ali je poznavala te ljude kojima će tamo biti suđeno. Neke je znala samo po imenu, drugi su se kucali s njome šampanjskim čašama u znak prijateljstva. Svima je neizbežno sledovala propast. Zločini protiv mira. Zločini protiv čovečnosti. Ratni zločini.

Po kom zakonu?, poželela je da vrisne tukući pesnicama po toj nepravdi. *Po kom pravu?* Ali rat je bio svršen i pobednici su osvojili pravo da odlučuju o tome šta je zločin, a šta ne. Šta je čovečno, a šta ne.

Ono što sam ja radila, pomislila je, *bilo je upravo čovečnost. Bilo je milost.* Ali pobednici to nikad neće prihvatiti. Oni će doneti svoj sud u Nirnbergu i taj sud će važiti zauvek potom, proglašavaće

zbog kojih će dela počinjenih u zakonitoj prošlosti čovekova glava završiti u omči.

Ili ženina glava.

Dotakla se po sopstvenom grlu.

Beži, pomislila je. Ako te nađu, ako shvate šta si radila, vezaće ti omču oko vrata.

Ali kuda može da ode u ovom svetu koji joj je oduzeo sve što je volela? U ovom svetu vukova u lovu. Nekada je bila lovkinja, a sad je lovina.

Onda se krij, pomislila je. Krij se u senkama dok ne prođu pored tebe.

Ustala je i zaputila se besciljno duž jezera. Ono ju je bolno podsećalo na jezero Rusalku, njenu sigurnu luku u Poljskoj, sada razorenu i njoj zauvek nedostupnu. Gonila je sebe da se kreće, nogu pred nogu. Nije znala kuda ide, samo je znala da neće pristati da čuči tu šćućurena, paralisana od straha, dok je ne pokupe i stave na vagu njihove lažne pravde. Korak po korak, u njoj je očvršćavala odlučnost.

Beži.

Krij se.

Ili umri.

LOVKINJA

IJAN GREJAM

APRIL 1946.

Šest metaka.
Ispalila je šest metaka na obali Rusalke, ne pokušavajući da sakrije šta je uradila. Zašto bi i krila? Hitlerov san o imperiji još se nije bio srušio i oterao je u beg ka senkama. Te noći pod mesecom Poljske, mogla je da radi šta god želi – i ubila je hladnokrvno šest duša.

Šest metaka, šest pucnjeva, šest tela koja padaju u tamnu vodu jezera.

Krili su se kraj vode, drhteći, očiju ogromnih od straha – begunci sa jednog od onih vozova što su išli na istok, možda, ili preživeli u bekstvu od neke periodične čistke u tom regionu. Ta tamnokosa žena ih je našla, utešila, rekla im da su na sigurnom. Povala ih je u svoju kuću kraj jezera i nahranila ih, osmehujući se.

Onda ih je opet izvela – i pobijala.

Možda je ostala tu još neko vreme, sa uživanjem posmatrajući mesec na vodi, udišući miris barutnog dima.

Taj noćni pokolj šest osoba na vrhuncu rata bio je samo jedan njen zločin. Bilo je i drugih. Lov na Poljake-radnike kroz guste šume kao hajka iz zabave. Ubistvo, potkraj rata, mladog engleskog ratnog zarobljenika koji je pobegao iz svog štalaga. Ko zna kakvi još zločini počivaju na njevoj savesti?

Zvali su je *die Jägerin* – Jegerka*, Lovkinja. Bila je mlada ljubavnica jednog esesovskog oficira u Poljskoj pod nemačkom okupacijom, domaćica velebnih zabava na jezeru, opak strelac. Možda je ona bila ta rusalka po kojoj je jezero dobilo ime – smrtonosan, zloćudan vodeni duh.

Razmišljam o njoj dok sedim među redovima novinara u

* Od nem. *Jäger* – lovac. U našem jeziku postoji arhaičan oblik *jegerka* (lovkinja, lovica), koji je ovde iskorišćen za nemačko ime negativne junakinje. Autorka koristi na smenu oba imena, nemačko i englesko, te je tako i u prevodu. (Prim. prev.)

Palati pravde u Nirnbergu, posmatrajući kako suđenja za ratne zločine mučno teku. Točak pravde se obrće; ti ljudi sivih lica na optuženičkoj klupi pašće pod njega. Ali šta će biti sa sitnijom ribom, koja umiče u senke dok mi svoja bleštava svetla upiremo u ovu sudsku dvoranu? Šta će biti

s Jegerkom? Ona nije bila vredna progona – žena sa krvlju svega deset-dvanaest ljudi na rukama, kad je valjalo pronaći ubice miliona. Ima mnogih poput nje – sitne ribe koja nije vredna hvatanja.

Kuda će otići oni?

Kuda će otići ona?

I hoće li se iko prihvatiti lova?

PRVI DEO

Prvo poglavlje

DŽORDAN

April 1946.

Jezero Selki, na tri sata puta zapadno od Bostona

„**K**o je ona, tata?“
Džordan Mekbrajd je savršeno naciljala trenutak u kom će postaviti to pitanje: otac se od iznenađenja trže usred zabacivanja pecaroškog štapa, usled čega struna ne polete u jezero, već u grane javora što se nadnosio nad njega. Džordanin foto-aparat škljocnu baš kad mu je lice odrazilo komičnu pometenost. Nasmejala se kad je otac izgovorio tri-četiri reči za koje joj je potom kazao da ih zaboravi.

„Važi, šefe.“ Sve njegove psovke već je ranije čula, naravno. Čuješ ih kad si jedina ćerka oca udovca koji te lepim prolećnim vikendima vodi na pecanje umesto sina kog nema. Džordanin otac ustade sa kraja malog pristana i ispetlja strunu cimajući je. Džordan diže lajku radi još jednog snimka njegove tamne siluete, uokvirene na pozadini od paperjastih pokreta drveća i vode. Tom slikom će se poigrati kasnije u mračnoj komori, pokušaće da dobije zamućen efekat na lišću kako bi na fotografiji izgledalo kao da se još *kreće*...

„Hajde, tata“, podstaće ga ona. „Da čujemo nešto o toj tajanstvenoj ženi.“

Otac namesti bolje svoj kačket s logotipom *Red soksa*. „Kojoj tajanstvenoj ženi?“

„Onoj za koju mi tvoj pomoćnik kaže da si je izvodio na večeru onim danima kad si meni govorio da radiš dokasno.“ Džordan pritaji dah, nadajući se. Nije pamtila da je njen otac izašao s nekom ženom. Dame su mu uvek mahale sitnim pokretima prstiju u rukavicama posle mise u onim retkim prilikama kad su on i Džordan odlazili u crkvu, ali na Džordanino razočaranje, nikad nije delovao zainteresovano.

„Nije to ništa, stvarno...“ Okolišao je i vrdao, ali Džordan ni na sekund nije mogao da nasamari. Ona i otac su ličili; dovoljno je fotografija snimila da uoči podudaranja: isti pravi nos, ravne obrve, tamnoplavu kosu, podšišanu sasvim kratko ispod očevog i dugu ispod Džordaninog kačketa, prosutu u vidu nehajnog konjskog repa. Čak su bili i iste visine sad kad je imala gotovo punih osamnaest godina; visine srednje za njega, a natprosečne za devojkicu – ali mnogo dublje od fizičke sličnosti bilo je to što je Džordan svog oca *znala*. Njih dvoje su živeli sami otkako joj je majka umrla, od njene sedme godine, i znala je kada se Den Mekbrajd oštri da joj saopšti nešto važno.

„Tata“, strogo ga prekide. „*Pričaj*.“

„Udovica je“, konačno izusti otac. Na Džordanino oduševljenje, porumeneo je. „Gospođa Veber je prvi put došla u radnju pre tri meseca.“ Radnim danima njen otac je stajao u odelu s prslukom, kao znalac, za tezgom *Mekbrajdovih antikviteta* na uglu Ulice Njuberi. „Samo što je došla u Boston, pa je prodavala svoj nakit da bi prebrodila. Nekoliko zlatnih lančića i medaljona, ništa neuobičajeno, ali imala je i nisku sivih bisera, prekrasan komad. Dotle je bila pribрана, ali kad je došao čas da se rastane s biserima, zaplakala je.“

„Da pogađam. Vratio si joj ih, vrlo galantno, a onda nagurao cenu drugim komadima kako bi ipak mogla da izađe iz radnje sa istim novcem.“

Krenuo je da namotava strunu. „Takođe je izašla iz radnje s pozivom na večeru.“

„Gle ti njega, pravi Erol Flin! Nastavi...“

„Austrijanka je, ali je u školi učila engleski, pa ga govori bezmalo savršeno. Muž joj je poginuo četrdeset treće, u borbi...“

„Na čijoj strani?“

„Takve stvari ne bi trebalo više da budu važne, Džordan. Rat se svršio.“ Namestio je novi mamac. „Dobila je papire za dolazak u Boston, ali teška su vremena. Ima ćerčicu...“

„Stvarno?“

„Rut. Četiri godine, jedva da reč progovara. Slatka malecka.“ Otac štipnu Džordanin kačket. „Zavolećeš je.“

„Pa to je onda već ozbiljno“, zapanjeno kaza Džordan. Otac ne bi upoznao dete te žene da nije ozbiljno. Ali *koliko* ozbiljno...?

„Gospođa Veber je valjana žena.“ Zabacio je udicu. „Hteo bih da dođe na večeru kod nas iduće nedelje, da dođu ona i Rut. Da budemo tu sve četvoro.“

Uputio joj je oprezan pogled, kao da čeka kad će se narogušiti. A jednim delom se i narogušila, malčice, priznade Džordan sebi. Deset godina bilo joj je dato da ih provede samo sa svojim tatom, da bude s njime *ortak*, što je vrlo malo njenih drugarica moglo da bude sa svojim očevima... Ali sa tim refleksnim udarom posesivnosti sukobilo se olakšanje. Njemu je u životu potrebna žena; Džordan je to godinama znala. Neko s kim će razgovarati; neko ko će ga grditi što ne jede spanać. Neko drugi na kog će se osloniti.

Da ima nekog drugog u svom životu, možda ne bi tako tvrdo glavo odbijao da te pusti na koledž, šapnula je misao, ali Džordan ju je potisnula. Ovo je bio trenutak da se raduje zbog oca, ne da se nada promenama koje će njoj samoj doneti korist. Sem toga, jeste se obradovala zbog njega. Godinama ga je fotografisala, no koliko god da se osmehivao u objektiv, linije njegovog lica, kad poput duhova izrone iz razvijača, govore su: *usamljen, usamljen, usamljen*.

„Jedva čekam da je upoznam“, iskreno reče Džordan.

„Dovešće Rut iduće srede, u šest sati.“ Izgledao je nevino. „Pozovi Gareta ako želiš. I on nam je rod, ili bi mogao biti...“

„Suptilan si kao voz u sudaru, tata.“

„On je valjan dečak. A njegovi roditelji te obožavaju.“

„On je sad posvećen predstojećem odlasku na koledž. Možda nema mnogo vremena za drugarice iz srednje škole. Mada bi mogao da me pošalješ na Bostonski univerzitet s njim“, započe Džordan. „Njihovi seminari iz fotografije...“

„Lep pokušaj, gospođice.“ Otac pogleda preko jezera. „Riba ne grize.“ A nije zagrizao ni on.

Kada su Džordan i njen tata pošli natrag ka obali, Taro, Džordanina crna labradorka koja se upravo sunčala na pristanu, diže njušku. Džordan škljocnu i snimi svoju i očevu siluetu jednu do druge, protegnute po drvetu iskrivljenom od vode, pitajući se kako bi izgledale četiri siluete. *Molim te*, izgovori Džordan molbu u sebi pomislivši na nepoznatu gospođu Veber, *molim te da mi se dopadneš*.

MRŠAVA ŠAKA SE ISPRUŽI, a plave oči se osmehnuše. „Kako je divno što te najzad upoznajem.“

Džordan se rukova sa ženom koju je njen otac upravo uveo u dnevnu sobu. Aneliza Veber bila je sitna i tanana, s tamnom kosom začešljanom u sjajnu punđu na potiljku i niskom sivih bisera kao jedinim nakitom. Tamna cvetasta haljina, iskrpljene ali besprekorno čiste rukavice, neupadljiva elegancija sa tragovima iznošenosti i pohabanosti. Lice joj je bilo mlado – imala je dvadeset osam godina, po rečima Džordaninog tate – ali oči su joj izgledale starije. Naravno da su izgledale starije; ona je bila ratna udovica s malim detetom, a započinjala je život iznova u novoj zemlji.

„I meni je veoma drago što upoznajem vas“, iskreno kaza Džordan. „Ovo je sigurno Rut!“ Dete kraj Anelize Veber bilo je kao lutkica; zlatne kikice i plavi kaput, ozbiljan izraz lica. Džordan ispruži ruku, ali Rut uzmače.

„Stidljiva je“, izvini se Aneliza. Glas joj je bio razgovetan i tih, takoreći bez ikakve primese nemačkog naglaska. Samo je nešto bezvučnije izgovarala V. „Rutin svet bio je veoma nestalan.“

„Ni ja nisam volela nepoznate kad sam bila u tvojim godina-ma“, obrati se Džordan Rut. To nije bilo stvarno tačno, ali nešto

na Rutinom opreznom lišću izazvalo je u Džordan snažnu želju da je opusti. Takođe je priželjkivala da fotografiše Rut – ti okrugli obrašćici i zlatne kikice prosto bi pojeli objektiv. Džordanin otac im preuze kapute, a Džordan odjuri u kuhinju da proveri rolat s mesom. Kada je izašla iz nje, istržući krpu koju je zadenula oko pojasa da bi zaštitila svečanu suknju od zelenog tafta, otac je već bio sipao pića. Rut je sedela na kauču sa čašom mleka, a Aneliza Veber je pijuckala šeri i ispitivala pogledom prostoriju. „Ljubak dom. Mlada si da bi održavala kuću ocu, Džordan, ali to veoma dobro radiš.“

Lepo od nje što je slagala, odobri Džordan tu izjavu. Kuća porodice Mekbrajd uvek je delovala neuredno: usko zdanje od smeđeg kamena, s prizemljem i dva sprata, u irskom kraju Južnog Bostona; stepenice strme, kauči pohabani i udobni, podne prostirke uvek klize ukrivo. Aneliza Veber nije izgledala kao žena one vrste koja odobrava bilo šta što stoji ukrivo, budući da joj je kičma stajala pravo kao sveća i svaka vlas bila na svom mestu, ali obazirala se po prostoriji s pohvalom u očima. „Jesi li ti ovo snimila?“ Pokazala je ka fotografiji Bostonskog javnog parka, zaogrnutog izmaglicom i nakošenog pod takvim uglom da je sve izgledalo kao sa nekog drugog sveta, poput kakvog pejzaža iz sna. „Tvoj otac mi kaže da si baš dobra... Kako se kaže? Snimateljka?“

„Da“, osmehnu se Džordan od uva do uva. „Smem li da snimim vas kasnije?“

„Nemoj da je bodriš.“ Dodirom po krstima, s poštovanjem, Džordanin tata uz osmeh usmeri Anelizu prema kauču. „Džordan već provodi previše vremena piljeći kroz objektiv.“

„Bolje nego da pilji u ogledalo ili bioskopsko platno“, neočekivano uzvрати Aneliza. „Mladim devojkama bi u glavi trebalo da bude nešto više od karmina i kikotanja, inače će iz budalastih devojaka izrasti u još budalastije žene. Pohađaš časove toga – snimanja fotografija?“

„Kad god mogu.“ Od svoje četrnaeste godine Džordan se prijavljivala na sve časove fotografije koje je mogla da plati od svog džeparca, i ušunjavala se na seminare na koledžu kad god bi uspela

da nađe nekog profesora voljnog da zažmuri na prisustvo srednjoškolke izubijanih kolena koja vreba u poslednjoj klupi. „Pohađam časove, učim za svoj groš, vežbam...“

„Da bi u nečemu bio dobar, čovek mora da bude u tome ozbiljan“, sa odobravanjem reče Aneliza. U Džordaninim grudima rađao se neki topao sjaj. *Dobar. Ozbiljan.* Otac njenu fotografiju nikad nije posmatrao na taj način. „Ludiraš se s foto-aparatom“, kazao bi vrteći glavom. „Pa dobro, prerašćeš i to.“ *Ne nameravam ovo da prerastem*, odgovorila je Džordan kad je imala petnaest godina. *Biću sledeća Margaret Berk-Vajt.*

Margaret kako reče?, odvratio je on smejući se. Nasmejao se kulturno, popustljivo – ali svejedno se nasmejao.

Aneliza se nije smejala. Posmatrala je Džordaninu fotografiju i sa odobravanjem klimala glavom. Prvi put je Džordan dozvolila sebi da pomisli tu reč: *Maćeha...*?

Za trpezarijskim stolom po kom je Džordan poređala porcelan za svečane prilike, Aneliza je postavljala pitanja o antikvarnici dok joj je Džordanin otac punio tanjir najprobranijim komadima svega. „Znam jedan izvanredan metod da bojeno staklo zasija“, kaza kad je pomenuo komplet *Tifanijevih* lampi stečenih na jednoj likvidaciji zaostavštine. Čutke je popravila položaj viljuške u Rutinoj ruci dok je slušala Džordan kako priča o predstojećoj igračici svoje škole. „Sigurno imaš s kim ćeš, budući da si tako lepa devojka.“

„Ima Gareta Berna“, kaza otac preduhitrivši Džordan. „Fin mladić, krajem rata se prijavio za pilota. Mada nikad nije omirisao okršaj. Otpustili su ga iz zdravstvenih razloga jer je na obuci slomio nogu. Upoznaćeš ga u nedelju, ako bi volela da nam se pridружиš na misi.“

„To bi mi bilo drago. Svim silama se trudim da steknem prijatelje u Bostonu. Idete svake nedelje?“

„Razume se.“

Džordan se zakašlja u salvetu. Ona i otac retko kad su odlazili na misu više od dvaput godišnje, o Uskrsu i Božiću, ali sad je sedeo tu u čelu stola i nepobitno zračio pobožnošću. Aneliza se osmehnula, takođe zračeci pobožnošću, i Džordan se zadubi u razmišljanje o

tome kako se zaljubljeni predstavljaju u najlepšem svetlu. To je viđala svakog dana u školskim hodnicima, a očigledno se ni stara garda nije nimalo razlikovala. Možda bi se mogao o tome uraditi foto-esej: serija fotografija sa zaljubljenim parovima svih životnih doba, sa isticanjem onih sličnosti koje nadilaze godine. Uz prave naslove i podnaslove, mogao bi se od toga napraviti dovoljno jak rad da ga ponudi nekom časopisu ili novinama...

Tanjiri su bili rasklonjeni, kafa iznesena. Džordan iseče boston-sku pitu s kremom koju je donela Aneliza. „Mada mi nije jasno što je zovete pitom“, reče ona sa iskricama u plavim očima. „To je torta i nemojte nijednom Austrijancu reći bilo šta drugačije. Razumemo se u torte, mi u Austriji.“

„Izuzetno dobro govorite engleski“, odvaži se Džordan da primeti. Još nije mogla ništa da kaže o Rut, koja dotad ni reč nije prozborila.

„Učila sam ga u školi. A moj muž se njime služio iz poslovnih razloga, pa sam ga vežbala s njim.“

Džordan požele da upita kako je Aneliza ostala bez svog muža, ali otac je ošinu pogledom punim opomene. Već joj je bio izdao jasna uputstva: „Gospođu Veber nećeš ispitivati o ratu, niti o mužu. Vrlo je otvoreno dala na znanje da je to bilo bolno vreme.“

„Ali zar ne želimo da saznamo sve o njoj?“ Koliko god da je Džordan priželjkivala da otac ima nekog posebnog u svom životu, i dalje je to morao da bude neko *pravi*. „Zašto to nije u redu?“

„Zato što ljudi nisu dužni da iznose na videlo stare rane ili prljav veš tek zbog tvoje potrebe da to saznaš“, odgovorio je on. „Nikome se ne priča o ratu nakon što ga proživi, Džordan Mekbrajd. Zato ne turaj nos tamo gde ćeš nekom pozlediti osećanja, a nećemo ni neke fantastične priče.“

Džordan je na to pocrvenela. *Fantastične priče* – bila je to rđava navika stara deset godina. Kada je njena jedva upamćena majka otišla u bolnicu, sedmogodišnju Džordan su spakovali kod neke dobronamerne priglupe tetke, koja joj je rekla: *Majka ti je otišla**,

* Isti izraz znači i „Nema je više“. (Prim. prev.)

a onda nije htela da kaže kuda. I tako je Džordan svakog dana smišljala drugačiju priču: *Otišla je da donese mleko. Otišla je da se isfrizira. A onda, pošto se majka i dalje nije vraćala, još čudelnije priče: Otišla je na bal kao Pepeljuga. Otišla je u Kaliforniju da bude filmska zvezda. Sve dok otac nije došao kući plačući i rekao: Tvoja majka je otišla anđelima, a Džordan nije razumela zašto njegova priča mora da bude ona stvarna, pa je nastavila da izmišlja sopstvene. „Džordan i njene fantastične priče“, šalila se učiteljica. „Zašto to radi?“*

Džordan je mogla reći: *Zato što mi niko nije saopštio istinu. Zato što mi niko nije kazao: „Bolesna je i ne možeš da je vidiš jer bi mogla i ti da se zaraziš“, pa sam smišljala nešto bolje da popunim prazninu.*

Možda se zato tako željno zalepila za svoj prvi kodak sa devet godina. U fotografijama nije bilo *praznina*; nije bilo nikakve potrebe da ih popunjava pričama. Ako ima foto-aparat, ne mora da izmišlja priče; može da pripoveda istinu.

U sobu je trapavo ukaskala Taro, prekinuvši Džordan u mislima. Prvi put primeti da je mala Rut živnula. „*Hund!*“*

„Govori na engleskom, Rut“, kaza njena majka, ali Rut je već bila na podu i pružala stidljive ručice.

„*Hund*“, šapnu milujući Taro po ušima. Džordanino srce potpuno se rastopilo. „Slikaću ovo“, reče i štuknu i sama sa stolice, polazeći da uzme lajku sa stola u hodniku. Kad se vratila i krenula da škljoca, Rut i Taro joj se natrpaše u krilo, a Aneliza tiho reče: „Ako ti Rut deluje vrlo ćutljivo, ili se trza, ili se čudno ponaša... dakle, trebalo bi da znaš da je u Altauszeu, pre nego što smo otišle iz Austrije, doživela jedan vrlo uznemirujući susret kraj jezera. Sa nekom izbeglicom koja je pokušala da nas opljačka... Rut je zbog toga oprezna i čudna u blizini novih ljudi.“ Činilo se da je to sve što će Aneliza reći. Džordan uguši pitanja u sebi pre nego što je tata stigao da je ošine još jednim pogledom. Bio je, uostalom, savršeno u pravu kad je istakao da Aneliza Veber nije jedina kojoj nije zapelo da raspravlja o ratu – nikome sada nije to zapelo. Najpre su svi

* Na nemačkom: pas. (Prim. prev.)

slavili, a sad svi samo žele da zaborave. Džordan je bilo teško da poveruje da je u ovo isto doba prošle godine još bilo ratnih vesti i zvezda okačenih u prozorima*; bašta pobede** i dečaka koji su u školi raspredali o tome hoće li se sve završiti pre nego što oni dovoljno odrastu da se priključe.

Aneliza se odozgo osmehnu ćerki. „Dopadaš se ovom psu, Rut.“

„Zove se Taro“, reče Džordan, i dalje škljocajući: devojčica s pegavim nosićem uz vlažnu pseću njušku.

„Taro.“ Aneliza oproba ukus te reči. „Kakvo je to ime?“

„Po Gerdi Taro – prvoj fotografinji čije su slike objavljivane uz udarne ratne naslove.“

„I poginula je na svom poslu, pa zato nek ovo bude dovoljno o ženama koje snimaju po ratnim zonama“, kaza Džordanin otac.

„Dajte da uradim i nekoliko fotografija vas dvoje...“

„Nemoj, molim te.“ Aneliza obrte lice u stranu, mršteći se kao neko ko se stidi foto-aparata. „Mrzim da me snimaju.“

„To će biti samo porodične slike“, umiri je Džordan. Nena-meštene snimke iz blizine volela je više nego formalne fotografije. Stativi i oprema za osvetljenje unose još veću nesigurnost u ljude koji zaziru od foto-aparata; tad nabace masku i onda fotografija nije *prava*. Više je volela da se nenametljivo vrzma okolo dok ne zaborave da je tu, dok ne zaborave na masku pa se opuste i postanu ono što stvarno jesu. Od foto-aparata ne možeš sakriti svoje stvarno ja.

Aneliza je ustala da raščisti sto, Džordanin otac joj je pomogao ponevši teške posude, a Džordan se nečujno kretala i škljocala. Rut su odmamili od Taro da bi ponela posudu s maslacem, a tata je ubrzo opisivao njihovu lovačku brvnaru. „Položaj je divan;

* U Drugom svetskom ratu Amerikanci su isticali u prozoru zastavicu sa zvezdama; broj zvezda je označavao broj članova porodice koji su u aktivnoj službi u ratu. (Prim. prev.)

** Javni prostori koji su pretvarani u bašte za uzgoj jestivih kultura. Iako nevelike površinom, ove bašte su imale izuzetnu ulogu u podizanju ratnog morala i razvijanju osećaja zajedništva. (Prim. prev.)

sagradio ju je moj otac. Džordan voli da snima jezero; ja odlazim na pecanje i tu i tamo da malo pucam.“

Aneliza se dopola okrete od sudopere. „Loviš?“

Džordanin otac poprimi zabrinut izgled. „Neke žene mrze tu buku i kaos...“

„Nimalo...“

Džordan spusti aparat i zaputi se da pomogne oko pranja sudova. Aneliza se ponudi da ih briše, ali Džordan je odbi kako bi imala prilike da se divi spretnosti Danijela Mekbrajda s kuhinjskom krpom. Nema šanse da bilo koju ženu ne šarmira muškarac koji ume propisno da obriše *Spoudove* tanjire.

Aneliza je ubrzo potom rekla doviđenja. Džordanin otac ju je čedno poljubio u obraz, ali mu je ruka kradom pošla oko njenog struka, samo na tren, na šta se Džordan osmehnula. Aneliza je tada toplo stisla Džordaninu šaku, a Rut je ovog puta ponudila prstiće, dobrano ubalavljene Taroinim srdačnim jezikom. Sišle su strmim stepenicama od smeđeg kamena u svežu prolećnu noć, te je Džordanin otac zatvorio vrata. Pre nego što je stigao da upita, Džordan mu priđe i poljubi ga u obraz. „Dopala mi se, tata. Stvarno mi se dopala.“

ALI NIJE MOGLA DA ZASPI.

Visoka, uska kuća od smeđeg kamena posedovala je mali podrum sa sopstvenim, izdvojenim ulazom sa ulice. Džordan je morala da izađe iz kuće i siđe niz vrlo strme spoljašnje stepenice do majušnih vrata usađenih ispod nivoa zemlje pod ulaznim odmorištem, ali je zbog svoje zavučenosti i nedostatka svetla podrum bio savršen za njene potrebe. Kad je imala četrnaest godina i učila da sama razvija svoje negative, tata joj je dozvolio da počisti iz njega otpad i napravi sebi propisnu mračnu komoru.

Džordan zastade na pragu, udišući dobro znane mirise hemikalija i opreme. To je bila *njena* soba, mnogo manja od ušuškane spavaće sobe na spratu, sa uskim krevetom i radnim stolom za domaće zadatke. Ova prostorija je bila mesto gde je ona prestajala da bude Džordan Mekbrajd s neurednim konjskim repom i

torbom punom školskih knjiga, te postajala Dž. Brajd, profesionalna fotografinja. Dž. Brajd će biti njen potpis jednog dana kad bude postala profesionalka kao njeni idoli, čija su je lica posmatrala odozgo sa zidova mračne komore: Margaret Berk-Vajt koja kleči sa svojim aparatom na masivnoj dekorativnoj glavi orla na šezdeset prvom spratu Krajslerovog zdanja, neosetljiva na visinu; Gerda Taro koja čuči iza španskog borca uz gomilu šuta i izviruje tražeći najbolji ugao.

Obično je Džordan izdvajala trenutak da pozdravi po vojnički svoje junakinje, ali sada joj nešto nije davalo mira. Nije bila sigurna šta to, pa je naprosto krenula da vadi kadice i hemikalije brzinom kakva se stiće dugom praksom.

Namestila je negative u ležišta da bi razvila fotografije snimljene za večerom, prenoseći slike na papir jednu po jednu. Dok ih je provlačila kroz razvijač pod crvenim sjajem laboratorijske lampe, Džordan je posmatrala kako se slika za slikom pomalja u tečnosti, nalik duhovima. Rut se igra sa psom; Aneliza Veber okreće glavu od foto-aparata; Aneliza otpozadi, dok pere sudove... Džordan je na smenu provlačila listove kroz vodu pa kroz fiksir, nežno burkajući tečnosti u kadicama, a onda ih nosila do malog umivaonika da ih ispere i potom ih kačila na razapeti konopac da se suše. Kretala se duž konopca, sliku po sliku.

„Za čime to tragaš?“, zapita Džordan samu sebe naglas. Imala je naviku da priča sa sobom kad je tu dole, potpuno sama; žalila je što nema nekog kolegu fotografa da vodi s njime razgovore u mračnoj komori, a idealno bi bilo da to bude neki žestoko zgodni mađarski ratni dopisnik. Ponovo je prošla duž niza otisaka. „Šta ti je to privuklo oko, Dž. Brajd?“ Nije joj se prvi put dešavalo da je gricka takav predosećaj u vezi s nekom fotografijom pre nego što ju je uopšte i prenela na papir. Kao da je foto-aparat video nešto što ona ne vidi i ne dâ joj mira dok to nešto ne bude ugledala rođenim očima, ne samo kroz objektiv.

U pola slučajeva, dabome, taj predosećaj je bio potpuno promašen.

„Ova“, začu Džordan sebe kako izgovara. Slika sa Anelizom Veber kraj sudopere, poluokrenutom prema objektivu. Džordan

zažmiri, ali slika je bila presitna. Krenula je ponovo da je razvija, uvećavajući je. Ponoć. Nije marila, već je nastavila s radom sve dok uvećana fotografija nije visila na konopcu.

Džordan se odmače, podbočena, piljeći u nju. „Objektivno“, reče glasno, „ovo je jedna od najboljih slika koje si ikada snimila.“ Škljocaj lajke zabeležio je Anelizu dok je stajala uokvirena lukom kuhinjskog prozora, konačno napola obrnuta ka foto-aparatu umesto da okreće glavu od njega, a kontrast između njene tamne kose i bledeg lica bio je predivno prikazan. Ali...

„Subjektivno“, nastavi Džordan, „ovaj snimak je đavolski sablastan.“ Nije često koristila ružne reči – otac nije trpeo nepristojno izražavanje – ali ako je nekada postojala prilika da upotrebi reč *đavolski*, onda je ta prilika bila ova.

Posredi je bio izraz Austrijankinog lica. Džordan je čitave večeri sedela naspram tog lica i nije videla ništa sem prijatne zainteresovanosti i smirenog dostojanstva, ali na fotografiji se pomaljala neka drugačija žena. Imala je osmeh, no on nije bio prijatan. Oči su joj bile skupljene, a ruke oko kuhinjske krpe iznenadno su se stegle u nekom refleksnom samrtničkom grču. Čitave večeri Aneliza je izgledala blago, krhko i damski, ali ovde nije tako delovala. Ovde je delovala prelepo, uznemirujuće i...

„Okrutno.“ Ta reč joj je izletela iz usta pre nego što je i znala da ju je pomislila, a onda Džordan zavrte glavom. Zato što *svako* može da se uhvati za neku ne baš laskavu fotografiju: nesrećno odabran trenutak ili svetlost koja te je obasjala usred treptanja, i izgledaćeš podmuklo; zatekni se uhvaćen otvorenih usta, i izgledaćeš maloumno. Snimi Hedi Lamar na pogrešan način i pretvoriće se iz Snežane u Zlu Kraljicu. Foto-aparati ne lažu, ali izvesno mogu da zavedu na pogrešan put.

Džordan pruži ruku ka štipaljkama koje su držale fotografiju, gledajući u te oči nalik na britve. „Šta si ono izgovarala, baš tog časa?“ Njen otac je pričao o brvnari...

Loviš?

Neke žene mrze tu buku i haos...

Nimalo...

Džordan ponovo zavrte glavom i pođe da baci tu fotografiju. Tati se ne bi dopala; pomislio bi da je izobličila sliku kako bi videla nešto čega tu nema. *Džordan i njene fantastične priče.*

Ali nisam je izobličila, pomisli Džordan. Tako ona izgleda.

Oklevala je, a onda čušnu fotografiju u jednu fioku. Iako je navodila na pogrešan put, svejedno je bila jedna od najboljih koje je ikada snimila. Nije bila u stanju baš da natera sebe da je baci.

Drugo poglavlje

IJAN

April 1950.

Keln, Nemačka

Približno u pola slučajeva, probaju da pobjegnu. Na trenutak je partner Ijana Grejama držao korak s njim, ali iako je Toni bio više od čitave decenije mlađi nego Ijan, bio je i za glavu niži, te je Ijanov duži korak vukao njega napred ka zajedničkoj lovini: sredovečnom muškarcu u sivom odelu koji je očajnički vrludao oko neke nemačke porodice što je s mokrim peškirim pošla sa plaže za kupaće. Ijan ubrza svom snagom, osećajući da mu je šešir odleteo i ne trudeći se da vikne muškarcu da stane. Ti nikad ne staju. Takvi će juriti do kraja sveta ne bi li se izvukli nekažnjeno za ono što su radili.

Zbunjena nemačka porodica beše se zaustavila i zapiljila. Majka je nosila pune ruke igračaka za plažu – lopaticu, crvenu koficu iz koje se prosipao mokar pesak. Skrećući oko nje, Ijan joj istrže koficu iz ruke, uz uzvik „Oprostite...“, pa uspori tek koliko da nacilja i hitnu je pravolinijski i snažno u stopala čoveka u trku. Ovaj se zatetura, klecnu, posrćući nastavi da se kreće, a dotad je već Toni prošišao pored Ijana, te obori begunca bacivši se na njega u letu. Dok su se njih dvojica prevrtala, Ijan prikoči drljajući nogama, sa osećajem

da mu se grudi nadimaju poput kovačkih mehova. Ponovo dohvati koficu, pa je predade zaprepašćenoj majci Nemici, uz naklon i poluosmeh. „Na službi, gospodo.“ Obrnuvši se opet ka lovini, vide da muškarac leži sklupčan na stazi i cvili, a Toni se naginje nad njega.

„Iskreno se nadam da ga nisi potkačio pesnicom“, opomenu Ijan svog partnera.

„Njega je sustigao teret njegovih grehova, ne moja pesnica.“ Toni Rodomovski na to se uspravi: dvadesetšestogodišnji mlađić, sa onom crnpurastom, tamnookom žestinom Evropljanina i razmetljivošću Jenkija. Ijan ga je prvi put susreo posle rata, kao mladog narednika poljsko-mađarske krvi odgojenog na Kvinsu, u najnemarnije popeglanoj uniformi koju su Ijanove oči imale nesreću da vide.

„Lep felš koficom“, nastavi vedro Toni. „Nemoj mi samo reći da si bacao za *Jenkije*.“

„Igrao za svoju školu protiv Itona dvadeset devete.“ Ijan dohvati svoj izubijani šešir, pa ga natuče na tamnu kosu, osoljenu sedinom još od Plaže Omaha*. „Oдавde ti preuzimaš?“

Toni pogleda u muškarca na zemlji. „Šta vi velite, gospodine? Da nastavimo razgovor koji smo vodili pre nego što sam pomenuo izvesnu šumu u Estoniji i vaše raznorazne aktivnosti tamo, na šta ste vi odlučili da vežbate trku na pedeset metara?“

Muškarac zaplaka, a Ijan se zagleda u plave iskre jezera, boreći se protiv uobičajenog osećaja antiklimaksa. Taj čovek što plače kao kiša na zemlji bio je esesovski šturmbanfirer u Ajnzacgrupi D koji je 1941. naredio streljanje sto pedeset muškaraca. *I više od toga*, pomisli Ijan. Ti istočni odredi smrti ostavili su hiljade pod zemljom, u plitkim rovovima. Ali tih sto pedeset bilo je ono o čemu je imao dokumentaciju u svojoj kancelariji u Beču: svedočenja dvojice preživelih, sa drhtavim rukama, sivim licima, koji su uspeali da pobegnu. Sto pedeset je dovoljno da ovog čoveka izvede pred sud, možda i da čudovištu obezbedi konopac oko vrata.

* Šifrovani naziv za jedan od pet sektora savezničkog iskrcavanja u Normandiju. (Prim. prev.)

Trebalo je da trenuci poput ovog budu uzvišeni, a nikad to nisu bili. Čudovišta su uvek izgledala strahovito obično i bedno kad ih upoznaš oči u oči.

„Nisam ja to uradio“, zagrgota on kroz suze. „To što si rekao da sam uradio.“

Ijan ga je samo posmatrao.

„Radio sam isključivo što su radili i ostali. Što mi je bilo naređeno. Bilo je *po zakonu*...“

Ijan kleče na jedno koleno kraj njega, pa mu odiže bradu prstom. Pričeka da se te oči crvenih kapaka susretnu s njegovim očima. „Mene nimalo ne zanimaju tvoja naređenja“, tiho reče. „Nimalo me ne zanima da li je bilo po zakonu u to doba. Nimalo me ne zanimaju tvoja opravdanja. Ti si jedan ropski, bezdušni lakej koji je povlačio obarač i postaraću se da se suočiš sa sudijom.“

Ovaj se lecnu. Ijan ustade i obrte se na drugu stranu, gutajući usijani, sirovi gnev da ne bi kuljnuo iz njega i nagnao ga da samelje tog čoveka. Uvek je upravo ta prokleta rečenica o *naređenjima* budila u njemu želju da uhvaćenome iskida grkljan. *Svi to govore, zar ne?* Eto tad je želeo da porine šake oko njihovih grla i gleda im u izbezumljene oči dok umiru daveći se svojim opravdanjima.

*Avaj, razbore! U beslovesne utekô si zveri, a razuma su ljudi lišeni...** Ijan sporo, obuzdano izdahnu vazduh. *Ali ne i ja.* Samo-obuzdanje je ono što izdvaja ljude od zveri, a *ovi* su bili zveri.

„Čuvaj ga do hapšenja“, obrati se on šturo Toniju, pa pođe na trag u hotel da obavi telefonski poziv.

„Bauer“, zahripa neki glas.

Ijan uglavi slušalicu uz desno uvo, ono na kom mu sluh nije bio blago oštećen u nesrećnom vazdušnom napadu u Španiji trideset sedme, pa pređe na nemački jezik, znajući da mu se u njemu još oseća hladna britanska primesa, uprkos svim godinama provedenim u inostranstvu. „Imamo ga.“

* Viljem Šekspir, *Julije Cezar*, u prevodu Borivoja Nedića i Velimira Živojinovića. (Prim. prev.)

„He! Krenuću da vršim pritisak na državnog tužioca u Bonu, nagaziću ga da bi se taj *Hurensohn** našao na sudu.“

„Priklešti ga, Frice. Hoću da kučkin sin bude izveden pred najnemilostivijeg sudiju u Bonu.“

Fric Bauer zastinja. Ijan je prosto video svog prijatelja kako sedi za pisacim stolom u Braunšvajgu, sa oblačcima sede kose oko oćelavele glave, i puši svoje večite cigarete. On je za vreme rata pobegao iz Nemačke u Dansku, odatle u Švedsku, tek za koji korak umakavši od žute zvezde koju bi mu fljusnuli na mišicu pre nego što ga otpreme na istok. On i Ijan su se upoznali posle prvog suđenja u Nirnbergu – a Ijan se pre neku godinu, kad su zbog nedostatka sredstava počeli da ukidaju isledničke ekipe za istraživanje ratnih zločina, pa je on sam započeo sopstvenu operaciju s Tonijem, obratio Baueru. „Mi ćemo nalaziti krivce“, predložio je Ijan uz veliku čašu škotskog viskija i pola paklice cigareta, „a vi ćete se starati da budu optuženi.“

„Nećemo time steći prijatelje“, upozorio ga je tada Bauer uz neveseo osmeh, i bio je u pravu. Čovek kog su ovog dana uhvatili možda će za svoje zločine dobiti zatvorsku ćeliju, možda će se provući uz jedno „no-no!“, a možda mu nikad neće biti ni suđeno. Prošlo je pet godina od kraja rata i svet ide dalje. Kome je više stalo do kažnjavanja krivaca? „Ostavite ih na miru“, posavetovao je Ijana ne tako davno jedan sudija. „Nacisti su potučeni i svršeno je s njima. Brinite vi sad zbog Ruja, ne zbog Nemaca.“

„Brinite vi zbog sledećeg rata“, bezlično je odvratio Ijan. „Neko mora da čisti govna zaostala od poslednjeg.“

„Ko ti je sledeći na spisku?“, upita sada Bauer preko telefona.

Jegerka, pomisli Ijan. *Lovkinja*. Ali nije bilo nikakvih putokaza koji bi upućivali na to gde je sad ona, godinama ih nije bilo. „Imam jednog stražara iz Sobibora kog pratim. Dopuniću njegov dosije kad se budem vratio u Beč.“

„Tvoj Centar izlazi na dobar glas. Treće hapšenje ove godine...“

* Na nemačkom: kurvin sin. (Prim. prev.)

„Niko od njih nije krupna riba.“ Ajhman, Mengele, Štangl – ta krupnija imena bila su daleko izvan Ijanovog ograničenog domašaja, ali to ga nije mnogo uzbuđivalo. Nije mogao da izvrši pritisak na strane vlade, nije mogao da bije teške i složene bitke za izručenje, ali zato jeste mogao da traga za sitnijim ratnim zločincima koji su u Evropi propali u zemlju. A bilo ih je bezbroj, činovnika, logorskih stražara, funkcionera, koji su tokom rata odigrali svoju ulogu u toj ogromnoj mašineriji smrti. Nije se svi ma moglo suditi u Nirnbergu; nije bilo dovoljno ljudstva, novca, čak ni *interesovanja* za nešto tako džinovskih razmera. Zato su tek malobrojni izvođeni na sud – koliko god da ih je mnogo bilo podesnih za optuženičku klupu u pojedinim slučajevima, što je Ijan smatrao upadljivom, mračnom ironijom – a ostali su prosto odlazili svojim kućama. Vraćali se porodicama nakon rata, kačili uniformu o klin, možda uzimali novo ime ili se selili u novi grad ako su oprezni... ali su se svejedno vraćali u Nemačku i pravili se da se sve to nikad nije desilo.

Ljudi su ponekad pitali Ijana zašto je napustio grubi sjaj rada ratnog dopisnika za ljubav ovom bandoglavom, mukotrpnom klancanju za ratnim zločincima. Život proveden u ganjanju sledeće bitke i sledeće priče, kuda god da ga je vodila, od Frankovog uspona u Španiji do pada Mažino linije i svega što je usledilo – grčevito kucanje kolumne pred isticanje zadatog roka, grbljenje pod ceradom koja gotovo da ne štiti od ubitačnog pustinjačkog sunca, poker u bombardovanom hotelu dok čeka da stigne transport, sedenje u morskoj vodi do ispod kolena i povraćanje kad se desantni brod nakrcan vojnicima pozelenelim u licu približio pojasu žala... Od užasa do dosade, od dosade do užasa, većito vibriranje između jednoga i drugoga zarad potpisa ispod teksta.

Sve to je trampio za majušnu kancelariju u Beču, zatrpanu gomilama spiskova; za beskrajne razgovore sa opreznim svedocima i ožalošćenim izbeglicama; za nešto ispod čega ne stoji nikakav potpis. „Zašto?“, upitao ga je Toni nedugo pošto su počeli zajednički da rade, pokazujući ka ta četiri zida njihove sumorne kancelarije. „Zašto preći na ovo, sa onoga?“

Ijan mu je uputio kratak, iskrivljen osmeh. „Zato što je to u suštini isti posao. Reći svetu da su se dešavale jezive stvari. Ali kad sam za vreme rata kucao kolumne, šta su sve te reči postigle? Ništa.“

„Hej, znao sam u vojsci mnoštvo momaka koji su živeli za tvoju kolumnu. Govorili su da je ona jedina, izuzev kolumne Ernija Pajla, gde se piše za prašinaru sa čizmama na zemlji, a ne za generale pod šatorima.“

Ijan je slegao ramenima. „Da su me koknuli u bombaškom napadu na Berlin kad sam leteo s posadom u lankasterima, ili da me je pogodio torpeda u povratku iz Egipta, bilo bi stotinu drugih škrabala da popune moje mesto. Ljudi *žele* da čitaju o ratu. Ali sad rata nema i nikom se ne sluša o ratnim zločincima koji hodaju na slobodi.“ Ijan načini isti gest ka sva četiri zida kancelarije. „Sad ne pišemo udarne vesti, već ih *pravimo*, hapšenje po hapšenje. Mučnu kapljicu za kapljicom novinske štamparske boje. I za razliku od svih tih kolumni koje sam pisao o ratu, u ovom poslu ljudi se ne guraju da stanu iza nas kako bismo ga obavljali. Šta mi ovde radimo? Ostvarujemo nešto znatno bitnije od svega što sam ikada uspeo da saopštim svojim potpisom. Zato što niko ne želi da čuje šta imamo da kažemo, a neko ih mora naterati da slušaju.“

„Pa zašto onda ne pišeš ni o kome od naših ulovljenih?“, odrezao je tada Toni „Možda bi više ljudi slušalo kad bi videlo tvoj potpis na istaknutom mestu.“

„Ja sam raskrstio s pisanjem bez konkretnog dela.“ Ijan nije bio ni reč napisao još od nirnberških suđenja, iako je radio kao novinar od svoje devetnaeste godine, kad je kao krakat momak istutnjao iz očeve kuće vičući kako će on bogme raditi da zaradi sebi za hleb umesto da traći život pijuckajući škotski viski u klubu i nagvaždajući o tome kako država odlazi u tandariju. Više od petnaest godina provedenih nad pisačom mašinom, u brušenju i glancanju tekstova dok ne zadobiju moć da seku kao oštrica brijača, a sad se Ijanu činilo da nikad više neće potpisati neki članak svojim imenom.

Trepnuo je, shvatajući koliko je dugo maštario sa slušalicom pritisnutom uz uvo. „Kako reče, Frice?“

„Kažem: tri hapšenja za godinu dana jesu razlog za slavlje“, ponovi Bauer. „Udari jedno piće i čestito se naspavaj noćas.“

„Nisam se čestito naspavao još od Blica“, našali se Ijan, pa završi razgovor.

More su te noći bile naročito gadne. Ijan je sanjao padobrane koji se upredaju, upetljani u crno drveće, i probudio se uz prigušen uzvik u anonimnoj tami hotelske sobe. „Nema padobrana“, izgovori, takoreći ne čujući sam sebe od bubnjanja sopstvenog srca. „Nema padobrana. Nema padobrana.“ Prišao je go prozoru, širom otvorio kapke da uđe noćni vazduh, pa zapalio cigaretu, koja je imala ukus kao kanta od benzina. Izdahnuo je dim, naslonio se na prozorsku dasku i zagledao se preko mračnog grada. Trideset osam mu je godina, jurcao je za dva rata preko pola Zemljine kugle, i stajao je tu do zore razmišljajući sa bezgraničnom, gneva punom glađu o ženi koja je stajala na obali Rusalke.

„**MORAŠ NEŠTO** da povališ“, posavetova ga Toni.

Ijan se ogлуši o njegove reči, kucajući kratak izveštaj za Bauera na pisačkoj mašini koju je nosio sa sobom još otkako je trčao po pustinji za Patonovim momcima. Bili su opet u Beču, sivom i pustom, sa izgorelom ljušturom zgrade državne opere, koja je i dalje svedočila da je tuda prominuo rat, ali neuporedivo boljem u odnosu na Keln, koji je bombardovanje pretvorilo u gomilu šuta i još je bio tek nešto više od gradilišta oko niza jezera.

Toni zgužva veliki list hartije u lopticu i poteže njome Ijana. „Slušaj li ti mene?“

„Ne.“ Ijan hitnu lopticu natrag. „Baci to u korpu, nemamo sekretaricu da skuplja za tobom.“ Bečki Centar za dokumentaciju o izbeglicama u Marijahilfskoj ulici štošta nije imao. Islednički tipovi za istraživanje ratnih zločina s kojima je Ijan sarađivao neposredno posle rata zahtevali su visoke službenike, vozače, islednike, lingviste, patologe, fotografe, daktilografe, stručnjake za zakon – ekipu od najmanje dvadeset ljudi, valjano opremljenih, valjano

finansiranih. (Ne bi se moglo reći da su te ekipe ikada *dobijale* sve to, ali makar su se trudili.) Ovdašnji Centar posedovao je samo Tonija, koji je služio kao vozač, islednik i lingvista, i Ijana, koji je preuzeo ulogu daktilografa, činovnika i veoma lošeg fotografa. Ijanova godišnja renta nasleđena od odavno pokojnog oca jedva da je pokrivala stanarinu i osnovne životne troškove. *Dva čoveka i dva stola, a očekujemo da ćemo pomerati planine*, kiselo pomisli Ijan.

„Ponovo si se zaneo u crne misli. Uvek to radiš kad nekog uhapsimo. Odlutaš u plavu fazu* kao prokleti Pikaso.“ Toni je pretresao i razvrstavao gomilu novina na nemačkom, francuskom, engleskom i nečemu ćiriličnom što Ijan nije umeo da čita. „Uzmi slobodnu noć. Imam na Otakringu jednu riđokosu, a ona pak ima cimerku da ti pamet stane. Izvedi je, ispriovedaj joj nekoliko priča o pijenju na eks sa Hemingvejem i Stajnbekom nakon oslobođenja Pariza...“

„Nije to bilo ni izbliza tako pitoreskno kao što ti opisuješ.“

„Pa? Nafiluj! Poseduješ glamur, šefe. Žene vole visoke, mračne i tragične. Tvojih sto osamdeset i nekoliko sposobnih i efikasnih centimetara junačkih ratnih priča i nesrećne prošlosti...“

„O, pobogu...“

„... a sve zakopčano iza engleske poštirkanosti i setnog pogleda koji stremlje u daljine i govori: *nema šanse ti da shvatiš šta sve mene proganja*. To ti je prava-pravcata mačja metvica za dame, veruj mi...“

„Jesi li završio?“ Ijan izvadi papir iz mašine, pa se zavalj na stolici tako da je ostala da stoji na dve noge. „Pregledaj poštu, pa mi izvadi dokument o Bormanovom pomoćniku.“

„Lepo, umri kao monah.“

„Zašto ja tebe trpim?“, zapita se Ijan. „Neodgovornog, nedotupavnog Jenkija...“

„A ja natmurenog engleskog mamlaza“, odbrusi Toni preturajući po ormariću s dokumentacijom. Ijan prikri osmeh, pošto je savršeno dobro znao zašto trpi Tonija. Krstareći preko tri ratna

* Igra reči: *blue* znači „plav“, ali i tužan, potišten. (Prim. prev.)